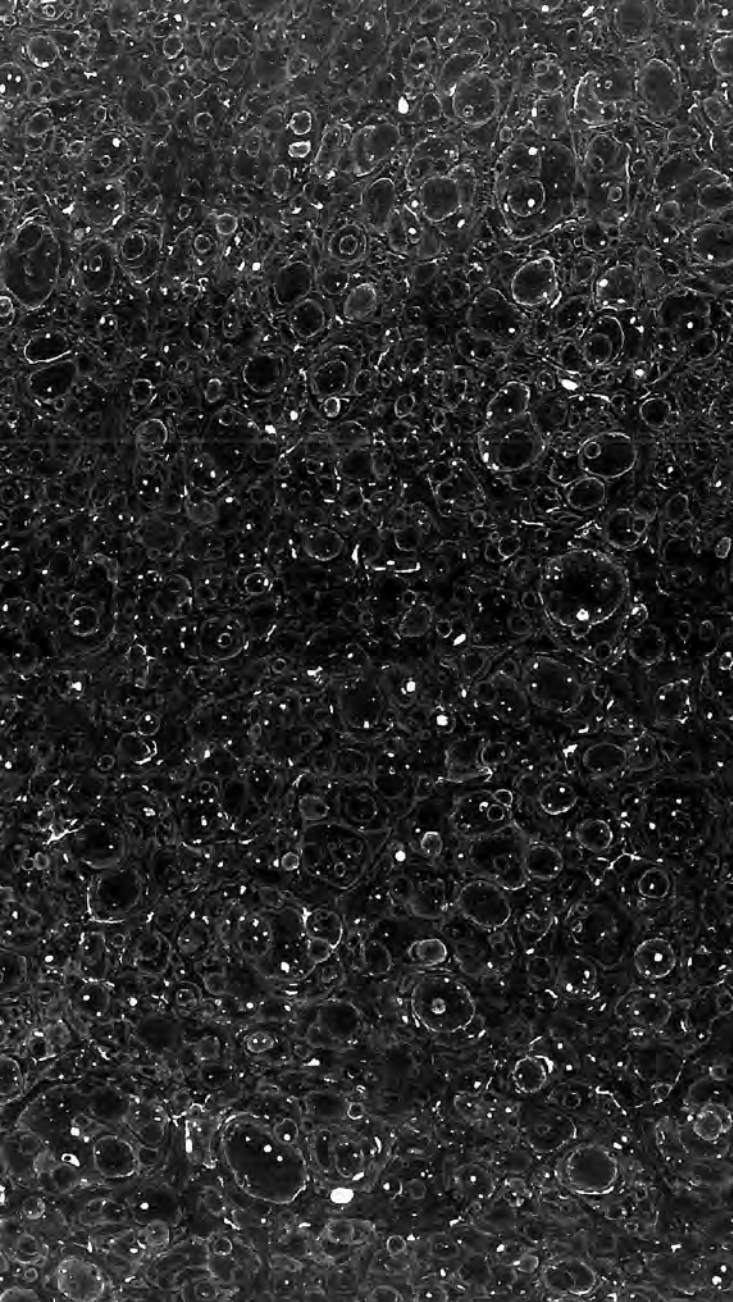

Bibliotheca Lindesiana

PHILATELIC SECTION

Brantford 15214

DE

POSTZEGELS

VAN ALLE

Rijken en Staten.

N^o. I.

(Noordelijk Europa.)

25 Cents.

AMSTERDAM.
GEBR. VAN ES.

1863.

DE POSTZEGELS

VAN

alle Rijken en Staten.

DOOR

P. H. WITKAMP.

N° 1.

NOORDELIJK EUROPA.

AMSTERDAM.

GEBR. VAN ES.

1863.

DE POSTZEGELS

van alle Rijken en Staten.

INLEIDING.

Het postzegel is eene papieren munt, van staatswege ontworpen, vervaardigd en uitgegeven. Het wijst zijne waarde aan in cijfers of woorden en wordt verkocht en tegen pari ontvangen door de administratie der posten. Wettelijk kan het alleen dienen om bij vooruitbetaling het port te voldoen van den brief waarop het wordt gehecht, doch feitelijk is het ook in ieder land in gebruik tot het betalen van kleine sommen.

De postzegels zijn afdrucken van kleine gravuren, of in het zwart op gekleurd papier, of in kleuren op wit. Zij verschillen in vorm en grootte en zijn op de achterzijde gegomd. Bijna alle beschaafde volken hebben deze wijze van brief-frankering aangenomen, en zij breidt zich nog voortdurend uit,

Zoo heeft b. v. de Porte eerst onlangs (Januarij 1863) tot de uitgifte van postzegels besloten.

Sedert twintig jaren dat dit stelsel wordt gevolgd, is het aantal gestempelde enveloppes en postzegels, zoowel ten gevolge van veranderingen in het staatsbewind, als door eenheid in munt en poststelsel, verbeteringen in 't vervaardigen van postzegels en bijzondere omstandigheden reeds tot meer dan 1400 gestegen.

Het zegel kan losgaan van den brief, waarop het was gehecht, en in dat geval moet de persoon aan wien het adres luidt, bij de ontvangst op nieuw 't port betalen, dat reeds bij de afzending was voldaan. Uithoofde van dit bezwaar worden in verschillende landen door de posterijen gestempelde enveloppes uitgegeven, ja het denkbeeld van deze uitgifte is zelfs ouder dan dat der postzegels. Het is althans reeds geopperd door Sir Rowland Hill, den hervormer van het Eugelsche poststelsel en vóór hem door Stead te Yarmouth. In Rusland zijn de gestempelde enveloppes zelfs tien jaren lang alléén tot het frankeren van brieven gebezigd.

Men is voor eenigen tijd begonnen met het verzamelen van alle soorten van postzegels, en de smaak hiervoor is vrij algemeen en levendig geworden. Door dat bijeengaren in een handel ontstaan die niet zonder belang is, terwijl marokijn- en kartonwerkers ijverig in de weer zijn om sierlijke albums te vervaardigen, uitsluitend voor deze verzamelingen ingerigt. Er zijn catalogussen

van postzegels in druk verschenen, en een der eerste geleerden van Frankrijk, de beroemde Natalis Rondot, heeft de geschiedenis der postzegels met ijver bestudeerd. Hij heeft zich in haar belang gericht tot de geleerde genootschappen van alle landen, die het zich tot eene eer rekenen, hem onder hare leden of correspondenten te tellen, zoo als in Nederland tot de *Vereeniging voor Volkslijt* te Amsterdam, en de verkregen uitkomsten in het licht gegeven. Zijn werk is derhalve een veilige gids, en zoo de vertaler zich veroorlooft iets daaraan toe te voegen, dan zijn het alleen enkele opmerkingen en die opgaven welke eerst na het verschijnen van Rondot's studie konden openbaar gemaakt worden. Men neme in aanmerking dat het postverkeer zich als met den dag uitbreidt en daarmede het gebruik der postzegels.

Men zou dwalen zoo men meende dat het opsporen en verzamelen van postzegels niets meer is dan eene kinderachtige of ijdele bezigheid, bij vergissing van de school, waar het zijn oorsprong nam, verdoold geraakt naar den huiselijken kring en het studeervertrek.

Deze smaak heeft voor onze kinderen en jongelieden die gelukkige zijde, dat bij hun de studie der aardrijkskunde doet beminnen en hen gemeenzaam maakt met de staatkundige geschiedenis van onzen tijd, zonder hen te vermoeijen.

Maar de jongelieden zijn de eenigen niet voor

wien de postzegels leerzaam zijn; vele verzamelaars van ouderen leeftijd leeren door deze papiersnippers staatkundige bijzonderheden, die hun anders geheel zouden onbekend zijn gebleven. Hij die voor Finland heel andere postzegels vindt, dan die in Rusland gelden, zal daardoor inzien dat hij beide rijken niet als één moet beschouwen, al staan zij onder één vorst, en wie het beeld van Neêrland's Koning Willem III op eene zegelgravure ziet met een Fransch omschrift, moet terstond begrijpen dat de staathuishouding van Nederland en Luxemburg geheel van elkander zijn onderscheiden. Hij maakt door de wapens kennis met de heraldiek, door de geldelijke waarde met het muntstelsel van iederen staat en zal door de moeilijkheid om eene juiste vergelijking in dit opzicht te maken het leger der kampioenen versterken voor de eenheid in munt, welke zeker even zoo wenschelijk is als die in maat en gewigt.

Het postzegel vraagt in zijne hoedanigheid van papieren geld eene plaats in de verzameling van munten, en in de toekomst zal het zelfs eene plaats vragen in de verzamelingen van geschiedkundige bijzonderheden. Eigenlijk doet het dit reeds nu: zoo hebben de voorloopige regeringen te Florence, Parma, Modena en Bologna geen munt doen slaan, doch wel postzegels uitgegeven. Eveneens bewaren de postzegels door de Kielsche persen voortgebracht, de herinnering aan den opstand der hertogdommen Sleeswijk en Holstein tegen het Deensche gezag.

De kunst zelve heeft belang in deze verzamelingen. De zegels zijn kleine gravuren, die veelal, zoo als wij boven aantoonde, of het wapen van den staat, of de buste van den soeverein, of eene allegorische figuur voorstellen. De typographie, de gravure en de steendrukkunst wedijveren in het volmaken. Verscheidene postzegels mogen even keurig van teekening als van uitvoering heeten, en 't is te voorzien dat eerlang volledige collectiën belangrijke bijdragen zullen leveren tot de geschiedenis der graveer- en boekdrukkunst. Men ontwaart, wanneer men de sierlijke postzegels van Griekenland en Ceylon rangschikt naast die van Mexico en den Hawaii-Archipel, de uiteinden van een schakel met talloze schaklen en komt tot belangrijke vergelijkingen.

Het bijeenbrengen eener volledige verzameling postzegels wordt met iederen dag moeilijker en kostbaarder. Men kent, zoo als boven is aangestipt, nagenoeg 1400 verschillende gravuren van omstreeks honderd staten, gewesten of koloniën. De kosten van al deze zegels vertegenwoordigen eene waarde van f 300; doch men moet bedenken dat sommige soorten, die niet meer in omloop zijn, niet anders dan uit de handen van verzamelaars zijn te erlangen, en de waarde die men haar thans toekent, niet zelden het honderdvoudige belooft van die waarvoor ze zijn uitgegeven.

Men kan zich niet bezig houden met het ver-

zamelen van postzegels zonder den blik te vestigen op de statistiek van het postverkeer, dat eenigermate een maatstaf biedt voor de welvaart, den staat van 't onderwijs, de uitbreiding des handels en der beschaving, Dat is weder eene nuttige en belangrijke zijde van het verzamelen dezer kleine gravuren, en zoo wordt zoowel de studie der staathuishoudkunde bevorderd als die der aardrijks-, munt- en penningkunde, geschiedenis, nijverheid en kunst.

Vergelijkt men het aantal brieven met dat der inwoners, zoo vindt men dat elk ingezetene van Groot-Brittanje, dooreengenomen, ontvangt per jaar door tusschenkomst van den post 19 brieven (of juist: ieder Engelschman 32, ieder Schot 17 en ieder Ier 8), ieder ingezetene van Zwitserland 11, van Frankrijk 8, van Saksen en Pruissen 7, van de Nederlanden ruim 6, van België 5, van Beijeren 4, van Italië 3, van Oostenrijk en Baden 2, terwijl de bewoner van Rusland niet meer dan 1 brief in de 4 jaren bekomt.

Van eene andere zijde vindt men dat de toename van 't brievenvervoer van 1854—1860 bedroeg 38 pCt. in Pruissen, 37 in Oostenrijk, 28 in Italië, 26 in België, 23 in Engeland en Zwitserland, 21 in Beijeren, 20 in de Nederlanden, 19 in Rusland en 13 in Frankrijk. Doch neemt men het tijdvak van 1848 tot 1860, dan verkrijgt men eene vermeerdering van 41 pCt. voor Engeland, 57 voor Frankrijk en niet minder dan 334 voor de Nederlanden.

Men schrijft aan Sir Rowland Hill het denkbeeld toe om postzegels voor brief-frankering in te voeren, en duidt het jaar 1840 als dat dezer uitvinding aan. De geschiedenis der postzegels is echter veel ouder, want ze gaat minstens twee eeuwen terug.

Onder Lodewijk XIV hadden, naar men verhaalt, de personen die het gevolg des Konings uitmaakten, wanneer deze zich op reis bevond, merken, die ze op hunne brieven voor Parijs hechtten, in welk geval de koninklijke courriers deze brieven moesten medenemen. De heer Feuillet de Conches bezit een brief van Pallisson-Fontanier aan mademoiselle Scudéry, waarop deze soort van postzegel gehecht is.

In Groot-Brittanje werd eeuwen lang bij het postverkeer een vrijdom geëerbiedigd, die op eene wijze werd aangeduid, welke de grootste overeenkomst heeft met een door een postzegel vrachtvrij gemaakte brief. De leden van het parlement hadden namelijk, omstreeks 1635 of 1642 — de tijd is onzeker — vrijdom verkregen van port voor alle brieven door hen geschreven of aan hen gerigt. Uit dien hoofde droeg ieder brief, waarvoor krachtens deze bepaling geen port was verschuldigd, op het adres de handteekening van het parlementslid; en toen van deze bepaling misbruik werd gemaakt, ontstond zelfs een openlijke handel met door geregtigden geteekende enveloppes. Ook hierbij bleef het niet, want bij het aantal van 635

parlementsleden, werden verscheidene handteekeningen nagemaakt, die eveneens in omloop kwamen en der posterijen millioenen deden verliezen. Gelukkig voor de Engelsche schatkist is dit privilegie in 1840 vernietigd.

Den 23sten Maart 1823 stelde de staathuishoudkundige G. Treffenberg den Zweedschen ridderstand voor om gestempeld papier te verkoopen voor enveloppes, die daardoor vrachtvrij zouden zijn. Doch dit voorstel werd door de meerderheid verworpen.

Een zelfde voorstel geschiedde vervolgens in Engeland door Stead van Yarmouth. Doch ook het Engelsche parlement vereenigde er zich niet mede. Eerst toen Sir Rowland Hill, het in 1837 vernieuwde, verwierf het in 1839 de goedkeuring van het huis der gemeenten, en daarop trad de frankering door postzegels met het begin van 1840 in werking.

De beschouwing der onderscheidene postzegels zou dus, wanneer men ze in chronologische orde wilde ter hand nemen, met Groot-Brittanje moeten beginnen; doch volgt men de ligging der landen, zoo ontstaan daaruit andere, niet onbelangrijke voordeelen; vooreerst valt het naslaan gemakkelijker; ten tweede komen de staten met hetzelfde muntstelsel beter bijeen, en ten derde hebben sommige aaneenpalende staten tot eenvormigheid van postzegels besloten. Dit laatste is inzonderheid in Duitschland en Italië het geval geweest.

Om al deze redenen is in de volgende beschouwing de voorkeur gegeven aan deze geographische volgorde.

I.

HET KEIZERRIJK RUSLAND.

(9 postzegels, 2 stempels — 6 enveloppes, 2 stempels.)

De invoering van gestempelde enveloppes geschiedde in 't Russische Keizerrijk ten jare 1848, waarna de postzegels in 1857 in gebruik kwamen. Het gebruik is verplichtend voor alle brieven die niet over de grenzen des Rijks gaan.

Het aantal brieven die in 1860 door den post werden bevorderd, beliep 16.794,359.

De vermeerdering is gedurende het vijfjarig tijd-

N°. 1.N°. 2.

perk van 1855 tot 1860 geweest 19 pCt. en in het driejarig tijdvak 1858—1860, vergeleken bij dat van 1855—1857, 10 pCt.

Er zijn verkocht in 1860 13.595,665 enveloppes en postzegels, hebbende eene waarde van 4.421.791 zilveren roebels. ¹⁾

80 van 100 brieven worden gefrankeerd.

De bevolking van Europeesch-Rusland (zonder Polen, Finland en de Kaukasische gewesten) be- loopt ruim 59 millioen zielen. Men mag der- halve rekenen: één brief per inwoner in 4 jaren!

De postzegels (N° 1) zijn vierhoekig (22 ned. streep bij 16), gegraveerd, en met gekleurden inkt gedrukt op wit papier. Zij vertoonen den gekroonden keizerlijken adelaar, met het omschrift: *Potschtoraja marka* (postmerk), en de vermelding van het getal kopeks, 't welk voor ieder lota moet worden voldaan.

10 kop. per 1 lota ²⁾	blauw schild op ligt kastanjebruinen grond.
20 " " 2 "	oranje " " blaauwen "
30 " " 3 "	groen " " rozerooden "

Sints 1859 zijn deze zegels door eene machine gegroefd, om zonder schaar van elkander gescheiden te worden.

Het postzegel voor telegraphische depêches is rond, met eene middellijn van 29 streep, vertoont den gekroonden keizerlijken adelaar, gegraveerd en in 't zwart, gedrukt op wit papier, met het omschrift:

¹⁾ Een zilveren roebel (of 100 kopeks) heeft eene waarde van f 1.88 Nederlandsch.

²⁾ Het *lota* (lood) vormt het $\frac{1}{32}$ van het Russische pond, en staat gelijk, bij ons gewigt vergeleken, aan 12.^{7/32} wigtje.

Telegraaf, Hoofdstation (N° 2.) Er bestaan verschillende merken in deze zegels.

De enveloppes voor de dienst binnen st. Petersburg (van de stad voor de stad) hebben 114 streep lengte bij 74 streep breedte, en 142 streep lengte bij 84 streep breedte. Het zegel heeft 28,⁵ streep middellijn en is rond. Het is met blaauw gedrukt en staat geplaatst in den rechterbovenhoek. De teekening stelt den gekroonden keizerlijken adelaar voor, terwijl het omschrift luidt: *Sanct Petersboergskaja gorodskaja potschta* (Post der stad sint Petersburg). (No. 3.) Men betaalt 6 kopeks zilver voor den brief, 1 kopek voor de enveloppe daaronder begrepen. Op zich zelve is het port van een brief dan ook slechts 5 kopeks.

N° 3

N° 4.

De enveloppes voor de posteries in het algemeen zijn 14½ duim lang bij 11½ duim breed. Het zegel staat op de keerzijde, op het midden van den lip, dienende om de enveloppe te sluiten.

Het is rood, hebbende 23 streep middellijn, gegraveerd en op de pers gedrukt. De keizerlijke adelaar, op een draadnet (*filigrain*) rustende, ver- toont zich wit op een gekleurden grond. Boven: staat het getal kopeks voor het bepaald getal looden, onder: 1 kopek voor de enveloppe.

10 kopeks voor 1 lood	zwart (No. 4).
20 " " 2 "	hemelsblauw.
30 " " 3 "	zacht rozerood.

Het papier der enveloppes voor de algemeene postdienst ver- toont den keizerlijken adelaar op filigrain.

Zoowel enveloppes als postzegels worden voor re- kening van den staat te st. Petersburg vervaardigd.

II.

HET GROOTVORSTENDOM FINLAND.

(4 zegels, 1 stempel; — 6 enveloppes, 2 stempels.)

De frankering door middel van postzegels heeft in 1845 in 't grootvorstendom een begin genomen, en wel met gestempelde enveloppes, waarop in 1856 afzonderlijke postzegels zijn gevolgd.

De brieven betalen enkel port zoo lang zij niet zwaarder zijn dan 1½ lood (18.¹⁰⁵ wigtje). De en- veloppes dienen voor binnenlandsche brieven en voor die naar Rusland en Polen. Door het post- zegel wordt vrij iedere brief, die binnen een kring blijft van 125 werst (133.⁹ Ned. mijl — 24¼ uur).

Er worden gemiddeld 800,000 brieven per jaar

door den post verzonden, dat is voor elke 2 ingezetenen per jaar één. Ten jare 1860 zijn 200,000 postzegels en 90,000 enveloppes verkocht. Men kan dus rekenen dat 30 pCt. der brieven worden gefrankeerd.

De postzegels zijn vierkant (22.^s bij 18.^s streep). Het zijn afdrukken eener gravure, tot de jare 1860 op wit papier, doch sedert op dezelfde kleur van papier als de teekening, maar bleeker van tint. Zij vertoonen het wapen des grootvorstendoms en wijzen boven en onder de waarde aan. Zij zijn sints het laatstgenoemde jaar door een gewerkten rand van een gescheiden.

De kleuren in het Finsche postzegel waren en zijn :

	1856	1860
	<i>op wit papier</i>	<i>op gekleurd papier (zie boven)</i>
5 kopeks	blauw	ligt-blaauw.
10 "	rozerood	rozerood (N ^o 5).

N°. 5.N°. 6.

De enveloppes, van gewolkt papier, houden eene afmeting van 114 bij 145 streep; de stempel staat

in den linker bovenhoek, heeft denzelfden vorm als het postzegel, meet 23 bij 19 streep, vertoont dezelfde teekening en is in kleuren gedrukt op wit papier. Vroeger was de stempel ovaal, met diameters van 15 en 29 streep, doch eveneens gedrukt (N. 6).

De enveloppe kost een halven kopek boven den prijs van 't zegel.

Op de ovaal-gestempelde enveloppes stond in den beginne (1845) te lezen 10 en 20 kopeks, terwijl die na 1856 uitgegeven, 5 en 10 kopeks vermeldden. Bij beiden was de laagste soort blaauw, en de hoogste rozerood. De enveloppes met het vierkante merk zijn eveneens blaauw en rozerood en wijzen, even als die van 1856, de waarde van 5 en 10 kopeks aan.

Men heeft vóór 1856 dikwijls gebruik gemaakt van ovale stempels, uit de enveloppes geknipt om brieven vrachtvrij te maken, van grooteren of kleineren vorm.

Deze postzegels worden voor rekening van den staat gefabriceerd.

III.

HET KONINGRIJK POLEN.

(1 postzegel, 1 stempel, — 2 enveloppes, 2 stempels.)

De brief-frankering is in Polen ten jare 1851 begonnen met gestempelde enveloppes, in 1858 met postzegels.

Er zijn twee soorten van gestempelde enveloppes: de eersten, à 3 kopeks, voor port binnen Warschau; de tweeden, van 10 kopeks, voor de algemeene dienst.

Het port wordt geregeld per lood, zijnde de 10 kopeks voor het enkelvoud verschuldigd.

Er zijn verzonden in 1860, voor het binnenland en voor Rusland 1.211,554 brieven, waarvan 711,753 gefrankeerd en 499,801 ongefrankeerd.

Daar Polen 4.800,000 inwoners telt, komt derhalve op 4 ingezetenen per jaar 1 brief.

De vermeerdering is geweest in de laatste vijf jaren, van 1855—1860, 15 pCt. en in 't driejarig tijdperk van 1858—1860, vergeleken met dat van 1855—1857, 18 pCt.

In 1860 waren 59 van de 100 brieven gefrankeerd, en er zijn verkocht 561,453 postzegels.

N°. 7.N°. 8.

Het zegel van 10 kopeks (bijna 19 cents) houdt 22½ bij 17 streep. Het is vierkant, het afdruksel eener gravure en met blaauw gedrukt op een rozerood

gestippelden witten grond. De teekening stelt het wapen van het Russische rijk voor, tegen den keizerlijken mantel geplaatst en met de keizerlijke kroon gedekt. De keizerlijke adelaar is wit op een rozerood schild. Onderaan leest men ZA LOT KOP 10 (N°. 7).

De enveloppe van 3 kopeks (ruim 5½ cent) meet 79 streep bij 145. De stempel houdt 28.5 streep middellijn. 't Zegel is rond en de afdruk eener gravure met blaauw, in den linker bovenhoek geplaatst. De figuur stelt den gekroonden keizerlijken adelaar voor, met het opschrift: *Poczta miejska Warszawska; Zalist: koperte kopie: 3.* (Port der stad Warzawa (Warschau); voor brief en enveloppe 3 kopeks) (N°. 8).

De enveloppe van 10 kopeks houdt 108 bij 149 streep. De stempel is gelijk aan den vorige, maar in zwart gedrukt, en met de woorden: 10 kop za lot.

IV.

HET KONINGRIJK ZWEDEN.

(19 zegels, 2 stempels.)

De brief-frankering door postzegels is in 1855 in 't koninkrijk Zweden aangenomen.

Het briefport was eerst geregeld naar den afstand. In 1855 is een gelijkmatig port ingesteld van 12 oeren (8½ cent) voor alle brieven van het binnenland voor het binnenland, die tot en met 1¼ lod wegen, of naar ons gewigt 18.5 wigtjes.

Het is eene verpligting om alle binnenlandsche brieven te frankeren.

Het aantal in 1859 verzonden en uitgegeven brieven heeft beloopt 6.457,227.

De vermeerdering in 1859, bij 1854 vergeleken, heeft bedragen 31 pCt.; en gedurende het driejarig tijdperk van 1857—1859 tegenover dat van 1854—1856 19 pCt.

De bevolking van Zweden was in 1860 3.858,688 ingezetenen, zoodat, door een genomen, elk per jaar nagenoeg 2 brieven bekomt.

No. 9.

No. 10.

De stempels houden 21 bij 18 streep. Ze zijn vierhoekig, afdruksels eener gravure, en met gekleurden inkt op wit papier gesteld. Men ziet er op het wapen des rijks, in den bovenrand *Sverige* (Zweden) en de waarde in cijfers, op iederen kant *Frimarke* (vrijmerk), en beneden de waarde in woorden uitgedrukt.

De postzegels zijn van elkander door gestippelde lijnen gescheiden.

Er zijn twee reeksen postzegels.

Op de eersten, den 1sten Julij 1855 uitgegeven,

is de waarde uitgedrukt in skillings banco ¹⁾ op de laatsten, die sinds den 1sten Julij 1858 in gebruik zijn, staat deze in oeren. ²⁾

Eerste Reeks	3	skillings	banco	(f 0.06 ^{1/2})	groen-blaauw.
	4	"	"	(" 0.08 ^{1/2})	blauw.
	6	"	"	(" 0.12 ^{1/2})	1 grijs, 2 violet.
	8	"	"	(" 0.17)	geel.
	24	"	"	(" 0.50 ^{1/2})	vermiljoen.

Men onderscheidt in verscheidene verzamelingen deze eerste reeks in twee soorten: de eerste van eene bleeke, de tweede van eene donkerder tint. Het verschil valt sterk in het oog, en de hoeveelheid van iedere soort is te aanzienlijk, dan dat men deze verscheidenheid aan toevallige omstandigheden zou kunnen toeschrijven.

Tweede Reeks	5	oeren	(f 0.03 ^{1/2})	groen (No. 9).
	9	"	(" 0.06)	lila.
	12	"	(" 0.08 ^{1/2})	donkerblauw.
	24	"	(" 0.16 ^{1/2})	oranje.
	30	"	(" 0.20 ^{1/2})	rood-bruin.
	50	"	(" 0.34)	granaat.

Voor de dienst binnen Stockholm (van de stad voor de stad) bestaat een afzonderlijk postzegel. Het houdt 18 bij 21 streep, is vierhoekig, gegraveerd en op wit papier gedrukt. Het heeft ten opschrift *Frimärke for lokalbrev*. Tot voor korten tijd werd de stempel in zwart afgedrukt; thans geschiedt het in 't bruin. De prijs is 3 oeren (iets meer dan 2 cents).

¹⁾ 1 riksdaler-banco of 48 skillingar-banco = 101 cent, Ned.

²⁾ 1 riksdaler riksmünt of 100 öre = 68 cent, Ned.

De Zweedsche postzegels worden door ingezetenen voor rekening van den staat vervaardigd.

V.

HET KONINGRIJK NOORWEGEN.

(7 zegels, 21 stempels.)

Het stelsel van brief-frankering door middel van postzegels is ten jare 1854 door den Noorweegschen staat aangenomen.

Bij de invoering is tevens een gelijkmatig port voor het geheele rijk vastgesteld. Het port van een enkelen brief, wanneer deze gefrankeerd is, belooft 4 skillings, doch is hij ongefrankeerd, 5.

Er waren in 1857 verzonden 2.880,262 brieven. Daar de bevolking toen 1.490,000 zielen telde, gaf dit gemiddeld 2 brieven per inwoner.

No. 11.

No. 12.

Het vroegere postzegel, een vierhoek van $22\frac{1}{2}$ bij 18 streep, vertoonde in een cirkel het gekroonde wapen des rijks, terwijl men bovenaan het woord *frimaerke* las en beneden de waarde in cijfers en

schrift. De gravure was overgebracht met gekleurden inkt op wit papier.

4 skilling (*f* 0.09), — blaauw (No. 11)

Op het tegenwoordige postzegel ziet men het hoofd des konings, het aangezigt naar de linkerzijde gekeerd. Boven leest men het woord *Norge* (Noorwegen), ter regter- en ter linkerzijde *frimaerke* en de waarde. Het postzegel houdt 22½ bij 18 streep, is gegraveerd en in kleuren gedrukt op wit papier.

2 skillings (*f* 0.04½) geel.

3 " (" 0.07) lila.

4 " (" 0.09) blaauw (No. 12).

8 " (" 0.18) 1 geel; 2 rozekleurig of rood.

Er bestaan postzegels van 8 skillings, die, in plaats van op wit of geel papier zijn gedrukt. Naar het schijnt waren dit proeven.

De postzegels in bladen zijn afgedeeld door gestreepte lijnen.

De vervaardiging van postzegels geschiedt door een ingezeten der stad Christiania voor rekening van den staat.

VI.

HET KONINGRIJK DENEMARKE.

Het stelsel van brief-frankering door middel van postzegels is op de Deensche eilanden en in Jutland in werking sinds den 1sten April 1851 (wet van den 11 Maart 1851), in 't hertogdom Sleeswijk ten gevolge van de wet van 18 April 1851,

in 't hertogdom Lauenberg bij patent van 17 Junij 1853, in 't hertogdom Holstein eindelijk bij besluiten van 17 Junij 1853 en 24 Mei 1854.

Het port van enkele brieven (tot 1 lod = 15.⁰²⁵ wigtje) voor de geheele monarchie beloopt 6 skillings voor ongefrankeerde brieven of brieven die door betaling van 't port vrachtvrij gemaakt worden; doch bedraagt $\frac{1}{3}$ minder (en dus slechts 4 skillings) wanneer er postzegels op gehecht zijn.

Voor de stad Kopenhagen en haar regtsgebied en voor alle steden des rijks wier bevolking meer

No. 13.

No. 14.

beloopt dan 6000 ingezetenen, bedraagt het port van een brief of pakket, van dezelfde stad voor die stad, zoo het gewigt niet zwaarder is dan 32 lods (500 wigtjes) 3 skillings, in geval het afgezondene niet gefrankeerd is, en 2 skillings wanneer men daartoe het gebruikelijke blaauwe postzegel neemt.

De brieven der Deensche koloniën in West-Indië voor Denemarken en van de hoofdstad voor de overzeesche bezittingen betalen, sinds 30 November 1855, bij niet-frankering 8 skillings port, terwijl de

prijs van het voor deze brieven vrachtvrij te maken rozeroode postzegel slechts 6 skillings beloopt. (Kon. besluit van 10 Julij 1855.)

Verscheidende overeenkomsten met andere Euro-pesche staten veroorloven de brief-frankering met Deensche postzegels naar deze rijken en gemeenebesten.

Het gezamenlijke getal van uitgegeven en verzonden brieven is geweest gedurende het postjaar 1859-1860 12.442,494. De vermeerdering beliep, met vijf jaar tusschenruimte, in 1859-1860, vergeleken bij 1854—1855 $42\frac{1}{2}$ pCt. en in het driejarig tijdperk van 1858—1860 bij dat van 1855—1857 $12\frac{1}{3}$ pCt.

Er zijn verkocht in 1859—1860 voor *f* 460,862.⁵⁸ postzegels. Men rekent dat ruim 30 pCt. der brieven op deze wijze worden gefrankeerd.

De bevolking der Deensche monarchie beloopt circa 2.700,000; het aantal brieven dat derhalve dooreengenomen ieder inwoner per jaar ontvangt, is nagenoeg 5.

Er bestaan twee proeven van postzegels, in 1852 vervaardigd. Ze zijn door gravure verkregen, met kastanjebruinen inkt gedrukt en houden op iedere zijde 20 streep.

De eerste, van 4 rigsbankskillings (= $\frac{1}{24}$ rigsbanksdaler of $5\frac{1}{2}$ cent Ned.), stelt een Mercuriuskop voor, naar de buitenzijde gekeerd en geplaatst in een medaillon; waarom op een band te lezen staat: *K. G. L. Post. F. R. M. 4 rbs. 1 $\frac{1}{4}$ sch. c.* (No. 13.)

De tweede, van 8 rigsbankskillings = $2\frac{1}{2}$ schillings courant (van Hamburg) = f 0.11 Nederlandsch, vertoont het hoofd van Koning Frederik VII, het aangezigt regts gewend en eveneens in een medaillon geplaatst. Op den band staat *K. G. L. Post F. R. M. 8 rbs. 2 $\frac{1}{2}$ sch. c.* (No. 14.)

Twee postzegels zijn ten jare 1851 vervaardigd: Van 2 rigsbankskillings (ruim f 0.02 $\frac{1}{2}$) blaauw (No. 15).

" 4 " " (f 0.05 $\frac{1}{2}$) kastanjebruin.

Het eerste meet 18 streep op iedere zijde, het is vierkant, gegraveerd en op wit papier gedrukt. De waarde is in het midden aangegeven, en men leest er omheen: *Frimaerke K. G. L. Post.*

Het tweede meet 19 streep in de lengte, bij ge-

No. 15.

No. 16.

lijke breedte. Het is in bruin gedrukt op wit papier, en vertoont in gravure het rijkszwaard en den rijksschepter kruiselings over elkander, onder de koninklijke kroon, het geheel door een lauwerkrans omgeven. Het opschrift luidt: *Kongeligt Post, Frimaerke*, terwijl beneden de waarde, in woorden staat uitgedrukt. Het veld is gestipt, zijnde de kleuren donker kastanjebruin, granaat en lichtbruin.

Het postzegel van 2 rigsbankskillings diende alleen voor brieven voor de hoofdstad en haar regtsgebied. Het is in 1854 vervangen door een postzegel van 2 skillings van dezelfde kleur.

In 1854 zijn, naar aanleiding der muntwet van 10 Februarij van dat jaar, nieuwe postzegels vervaardigd. Zij zijn van dezelfde grootte als de tweede soort van 1851 en vertoonen dezelfde figuren. Doch in plaats van het woord *Kongeligt* bevat het rand-schrift alleen de letters *K. G. L.*, in plaats van *Primaerke* alleen *F. R. M.* Ze zijn in 4 kleuren:

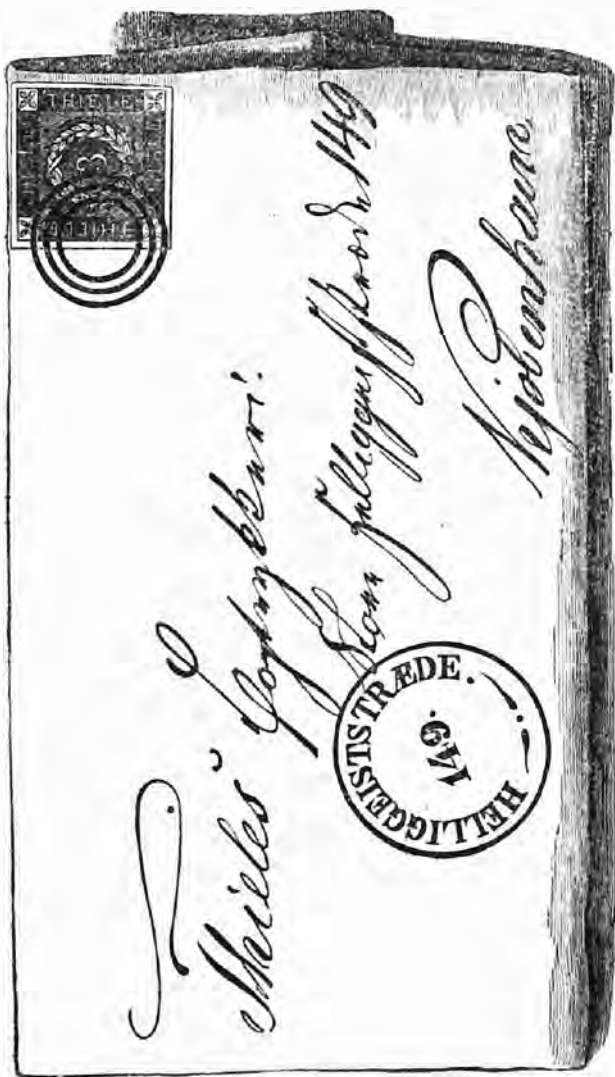
2 skillings	(ruim f 0.02 ^{1/2})	blauw (No. 16).
4 "	(" 0.05 ^{1/2})	rood-bruin.
8 "	(" 0.11)	groen.
16 "	(" 0.22)	lila.

Men merkt bij allen twee verscheidenheden op. In de eene is het veld tusschen krans en omschrift gestippeld, bij de andere gewaterd.

Ook kent men eene proef van 4 skillings in het zwart.

Men maakt met de blaauwe postzegels brieven en pakketten beneden 500 wigtjes vrachtvrij, wanneer de plaats der verzending en die van ontvangst in dezelfde gemeente is. Het bruine postzegel is voor brieven tot 15,⁰²⁵ wigtjes, het groene voor brieven tot 31,²⁵ wigtje en het lila postzegel voor brieven tot 62,⁵ wigtjes.

Verscheidene catalogussen van postzegels maken melding van een postzegel van 3 thiele, dat echter nooit heeft bestaan. De oorsprong er van is als volgt:

Ten jare 1856 werd te Kopenhagen een boek in het licht gegeven, met eene oplage van 10,000 exemplaren. Het was gratis verkrijgbaar en bevatte, behalve de beschrijving der hoofdstad, de adressen der kooplieden, fabriekanten en ambachtslieden aldaar, en voor elk dezer hadden de uitgevers, tegen betaling, eene bladzijde afgezonderd ter vermelding van hunne woonplaats en die bijzonderheden, waarmede zij het publiek wenschten bekend te maken: in 't kort eene nieuwe wijze van adverteren. Onder de inschrijvers was de boekdrukker Thiele, die op de bladzijde, welke hem was ten deel gevallen (pagina 138), het fac-simile stelde van een brief met zijn naam en adres, en, om de overeenkomst te grooter te maken, ook met eene navolging van het postzegel in den regter bovenhoek. (No. 17) Dit postzegel is vierkant, in 't zwart afgedrukt en bevat in het midden het cijfer 3, omgeven door een krans en de vier maal herhaalde naam van Thiele. Zelfs het merk, waardoor 't zegel door de postadministratie wordt onbruikbaar gemaakt voor nieuwe brief-frankering, was nagebootst.

De Deensche postzegels worden vervaardigd te Kopenhagen door particulieren, voor rekening en onder toezigt der postadministratie.

VII.

DE HERTOGDOMMEN SLEESWIJK EN HOLSTEIN.

(3 zegels, 1 stempel.)

Toen ten jare 1850 de hertogdommen Sleeswijk en Holstein in openbaar verzet tegen het Deensche bewind waren, werd door de magthebbers der opstandelingen op den 2 April te Kiel eene wet aangenomen, waarbij de brief-frankering door postzegels tegen den 15 November daaraanvolgende werd vastgesteld.

Deze postzegels houden 21 bij 18 streep. Ze zijn vierhoekig, gegraveerd en in kleur gedrukt op wit papier.

Ten einde het namaken moeilijk te maken was dit papier, volgens het stelsel van Dickinson, doorsneden van blaauwzijden draden.

De gravure stelt de wapens voor der beide hertogdommen op een zelfde schild, dat van Sleeswijk links, dat van Holstein regts, op een witten achtergrond, uitmakende het midden van een tweehoofdigen adelaar. Boven ziet men het woord *Post* en in de hoeken de letters *S* en *H*. Beneden staan de waarde van het zegel in cijfers en het woord *schilling*.

Het wapen van Sleeswijk is van goud met twee luipaarden van azuur; dat van Holstein van keel met een in drieën gedeeld netelblad langs de zijden van een driehoekig schild, doorsneden van zilver.

en keel, waarin drie zilveren nagels met de punten steken.

1 schilling (f 0.04 $\frac{1}{2}$) helder blaauw

2 " (u 0.09) helder rozerood (N. 18.)

De proef van 't postzegel is van 2 schillings in blaauw.

No. 18.

Deze zegels zijn zeer zeldzaam geworden. Ze hebben opgehouden brieven vrachtvrij te maken sinds in 1852 de directeur-generaal van 't postwezen in Denemarken het beheer erlangde der posten in de hertogdommen Holstein en Lauenberg.

VIII.

DE VRIJE RIJKSSTAD LÜBECK.

(6 zegels, 1 stempel.)

De brief-frankering door middel van postzegels heeft voor Lübeck een aanvang genomen den 1sten Januarij 1858.

Binnen het gebied van het postambt is het port voor gefrankeerde en ongefrankeerde brieven hetzelfde.

Het geheele aantal brieven dat van wege dit postambt wordt verzonden en bezorgd, beloopt 500,000 per jaar, waarvan de helft is gefrankeerd, dat is ruim 11 brieven per ingezeten, aangezien de bevolking der kleine republiek omstreeks 44,000 zielen bedraagt.

No. 19.

Het gebruikelijke postzegel, aangenomen den 1sten Januarij 1859, heeft 23 streep lengte bij 18 breedte. Het is vierhoekig, gelithographeerd en met kleuren op wit papier gedrukt. De figuur stelt voor den tweehoofdigen rijksadelaar, dragende het wapen der stad. De naam Lübeck staat bovenaan, de waarde in cijfers in de vier hoeken en op eene banderol het woord *Postmarke*, met de waarde in letters.

1/2 schilling	(bijna f 0.02 1/2)	violet.
1	(ruim " 0.04 1/2)	oranje.
2	(" " 0.09)	bruin.
2 1/2	(ruim " 0 11)	helder amarant.
4	(" " 0.18)	} donker groen (Nr.19) en } zwart.

De postzegels worden door particulieren vervaardigd, onder toezigt van het postambt.

IX.

DE VRIJE RIJKSSTAD HAMBURG.

(15 postzegels, 3 stempels; — 2 enveloppes, 1 stempel.)

Er bestaan te Hamburg zeven verschillende en van elkander onafhankelijke postadministratiën.

Het Pruisische postambt neemt de dienst waar voor Pruisen, Saksen, Rusland en een deel van 't keizerrijk Oostenrijk. Het port voor Duitschland is 3 zilvergroschen per enkelen ongefrankeerden brief. De frankering geschiedt met Pruisische postzegels.

Het Mecklenburgsche bureau ontvangt geene brieven dan voor dat land. Het port is hetzelfde voor gefrankeerde en onfrankeerde brieven, en het frankeren geschiedt met Mecklenburgsche postzegels.

De Hannoversche postadministratie bezorgt de dienst voor Hannover en 't hertogdom Brunswijk. De gefrankeerde brief (met Hannoversche postzegels) betaalt het halve bedrag van den ongefrankeerden.

Het Deensche bureau ontvangt en verzendt de brieven door Denemarken en de hertogdommen Sleeswijk en Holstein, en stelt Deensche postzegels verkrijgbaar. Enkele gefrankeerde brieven betalen $1\frac{1}{2}$ Hamburger schilling, ongefrankeerde 2 schillings.

De Zweedsche en Noorweegsche postadministratie ontvangt de brieven voor de beide Skandina-

vische koningrijken. Postzegels zijn bij haar niet te bekomen.

Het Turn- en Taxische bureau is belast met de postdienst naar de zuidelijke staten van Duitschland, Zwitserland, Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, de kustlanden langs de Middellandsche Zee en naar Azië langs den overlandweg. Het heeft zijne eigene postzegels.

De Hamburgsche postadministratie eindelijk ontvangt en verzendt de brieven voor 't gebied der vrije stad, nevens die van en voor Lübeck, Bremen, 't groot-hertogdom Oldenburg, Helgoland, de Nederlanden, Engeland, eenige Engelsche koloniën en de Vereenigde Staten.

De brief-frankering door middel van postzegels is te Hamburg aangevangen den 1sten Januarij 1859.

Het gewigt van een enkelen brief beloopt 1 loth (15.^{ll} Ned. wigkje). Voor veelvouden vindt geene vermindering plaats.

Ieder die vóór 1859 een brief ontving, moest, onverschillig of deze gefrankeerd of ongefrankeerd was, een bestelloon voldoen van $\frac{1}{2}$ of 1 schilling. Tegenwoordig wordt dit nog alleen gevorderd door de Deensche, Hannoversche, Mecklenburgsche en Turn- en Taxische posten.

In 1860 werden ontvangen 1.093,738 brieven en verzonden 1.120,216, te zamen 2.213,954. Daarenboven ontving men 218,727 gedrukte stukken, en ontving er 192,727.

Daar de bevolking van Hamburg in dat jaar uit

224,000 zielen bestond, bedroeg het gemiddelde cijfer voor elk ingezetene bijna 10 brieven.

In vergelijking met 1858 was de ontvangst en verzending van brieven in 1860 met 15 pCt. toegenomen.

1.096,911 brieven, of 49½ percent van het geheel, waren in laatstgenoemd jaar gefrankeerd.

De postzegels houden 22.5 bij 19 streep. Ze zijn vierhoekig, gegraveerd en met kleur gedrukt op wit papier. Het cijfer dat de waarde in schillings uit-

No. 20.

No. 21.

drukt, rust op het wapen der vrije stad. Daarboven staat *Hamburg*; beneden leest men 't woord *Postmarke* en op de zijden de waarde in schrift ¹⁾.

½ schilling	(bijna f 0.02½)	zwart.
1	(ruim „ 0.04½)	kastanjebruin.
2 schillings	(„ „ 0.09)	rood.
3	(„ „ 0.13½)	blauw.
4	(„ „ 0.18)	groen.
7	(„ „ 0.31½)	oranje (N. 20).
9	(„ „ 0.40½)	geel.

¹⁾ 1 Mark courant van Hamburg = f 0.72½.

In 1862 is een postzegel verkrijgbaar gesteld, onder den naam van *interpostal*; het wordt door de Hamburgsche postadministratie verstrekt voor brieven die naar eene der zes vreemde bureaux moeten verzonden worden, om door tusschenkomst daarvan hunne bestemming te bereiken. De prijs van 't postzegel is 1 schilling. Het is afgebeeld in N°. 21, vierhoeking van gedaante en houdt 13 bij 25½ streep. Het is gelithographeerd en in kastanjebruin op wit papier gedrukt.

Bladen postzegels bevatten ieder 96 stuks, t. w. 8 regels, elk van 12. Zij worden door ambtenaren van den staat vervaardigd.

Er bestaat te Hamburg eene particuliere onderneming om brieven, gedrukte stukken, pakketten en goederen in ontvangst te nemen en te doen bezorgen. Zij behoort aan de firma C. Hamer & Co. en voert den naam *Institut Hamburger Boten*. Haar tarief is door den druk algemeen verkrijgbaar gesteld.

No. 22.

No. 23.

Voor 't bestellen van een brief binnen de stad wordt daarbij ½ schilling berekend. Men kan dit

voldoen met zegels of gestempelde enveloppes, die in de bureaux der *Hamburger Boten* tegen den genoemden prijs te verkrijgen zijn.

Het zegel is vierkant, houdende op elke zijde 23 streep; het is met zwart gedrukt op gekleurd papier en bevat, behalve de waarde in cijfers, den naam der inrigting en van hare eigenaars. De kleur van 't papier is verscheiden: geel, nanking, parelgrijs, rozerooil, helderblauw, groen-blaauw en smaragd-groen (N°. 22.)

De enveloppes zijn wit of nanking; zij hebben eene lengte van 153 streep, bij eene breedte van 82, en vertoonen op de keerzijde een rond zegel van 22 streep middellijn, vermiljoen-rood met witte letteren (N°. 23.)

X.

BERGEDORF EN DE VIERLANDEN.

Bergedorf is eene kleine stad, 3 uren ten zuidoosten van Hamburg, op den weg naar Berlijn. Deze stad en haar gebied (de Vierlanden), wier inwoners voor een groot gedeelte van Nederlanders afstammen, behooren onverdeeld aan de vrije rijkssteden Hamburg en Lübeck, die deze streek in de 14de eeuw hebben veroverd. Bergedorf heeft echter een eigen bestuur, dat gepresideerd wordt door een burgemeester, die elk jaar rekening en verantwoording doet aan gecommitteerden van de Elbe- en Trave-gemeenebesten.

Het stelsel van brief-frankering door postzegels is er ingevoerd den 1ten November 1861.

In genoemd jaar zijn er verzonden 55,480 brieven en nagenoeg evenveel ontvangen; hetgeen, uithoofde de bevolking van Bergedorf en de Vierlanden ruim 13,000 beloopt, gemiddeld 9 brieven per ingezetenen uitmaakt.

De briefverzending in 1861 was, vergeleken bij die van 1856, met 12 pCt. toegenomen.

De Bergedorfsche postzegels kunnen gebruikt worden voor elke bestemming.

De zegels zijn vierkant. Die van $\frac{1}{2}$ schilling houdt 16 streep op elke zijde, die van 1 schilling 17, die van $\frac{1}{2}$ schilling 19, die van 3 schilling 20 $\frac{1}{2}$, eindelijk die van 4 schilling 23. Allen zijn gegraveerd en in zwart gedrukt op gekleurd papier, met uitzondering van het tegenwoordige 3 schillingszegel, dat in blaauw afgedrukt is op rozerood papier.

No. 24.

In het midden staat eene figuur, gevormd uit de helft van 't wapen van Lübeck en de helft van dat van Hamburg. (Men wane niet dat dit het wapen is van Bergedorf, aangezien deze stad drie

boomen in haar schild voert.) Aan den bovenrand van het zegel leest men *Bergedorf*, aan de benedenzijde *Postmarke* en langs den rechter- en den linkerkant de waarde in cijfers. In de hoeken is die waarde in cijfers uitgedrukt, terwijl rondom de wapenfiguur nog de letters *L* (Lübeck), *H* (Hamburg) *P* (Post) en *A* (Ambt) worden gelezen.

$\frac{1}{2}$ schilling (bijna <i>f</i> 0.02 $\frac{1}{2}$)	}	1 violet.
		2 blaauw.
1 " (ruim " 0.04 $\frac{1}{2}$)		wit.
1 $\frac{1}{2}$ " (bijna " 0.07)		geel (N. 24.)
3 " (ruim " 0.13 $\frac{1}{2}$)	}	1 zwart op rozer. (1861)
		2 blaauw op rozer. (1862)
4 " (" " 0.18)		zalmrood.

De postzegels worden vervaardigd op eene particuliere drukkerij te Hamburg, onder toezigt van den staat.

XI.

DE VRIJE RIJKSSTAD BREMEN.

(6 zegels, 4 stempels; — 1 enveloppe, 1 stempel.)

De postzegels zijn ten jare 1855 te Bremen ingevoerd voor brieven bestemd naar Engeland, Lübeck, Mecklenburg-Schwerin, Hamburg en het gebied der vrije rijkstad. De correspondentie op Frankrijk en andere gewesten vindt plaats door den Thurn- en Taxischen post.

Een brief voor Engeland betaalt, gefrankeerd, 5, en ongefrankeerd 7 silbergroschen, waartegen alle brieven voor Duitschland die op deze wijze

vrachtvrij zijn gemaakt, 1 grosche miuder betalen dan de ongefrankeerden. Gedrukte stukken betalen als port $\frac{1}{3}$ van hetgeen voor brieven verschuldigd is.

Het aantal brieven dat door den post te Bremen per jaar wordt ontvangen en verzonden, beloopt omstreeks 2 millioen, hetgene, daar de bevolking van Bremen nagenoeg 99,000 zielen beloopt, 20 per ingezeten uitmaakt. Drie vijfden dier brieven worden gefrankeerd ontvangen.

De postzegels zijn van verschillende grootte. Die van 3 groten houden 21 bij 18.5, die van 7 groten 24 bij 20, die van 10 groten 24 bij 22, en die van 5 silbergroschen 23 bij 19.5 streep. Eenigen zijn gravuren, anderen lithographiën. Allen zijn in 't zwart gedrukt op wit of gekleurd papier, uitgezonderd dat van 5 groten, dat in lichtgroen op wit papier wordt gesteld.

No. 25.

No. 26.

No. 27.

- [3 groten (ruim f 0,08) zwart beeld op grijs-blaauw papier.
 5 " (" " 0,13 $\frac{1}{2}$) " " rozerood pap. (N. 25.)
 7 " (" " 0,19) " " geel papier,
 10 " (bijna " 0,27 $\frac{1}{2}$) " " wit papier. (N. 26.)
 5 silbergr (ruim " 0,29 $\frac{1}{2}$) lichtgroen beeld " " papier. (N. 27.)

Er bestaan proeven van 5 groten: zwart op parelgrijs.

De vijf bovengenoemde postzegels vertoonen vier verschillende afbeeldingen.

De eerste, voor de stad Bremen en haar gebied, bevat het wapenschild van Bremen, het cijfer der waarde zes maal herhaald en de woorden *Stadt Postamt* en *Bremen*.

Het postzegel van 5 groten, voor Hamburg, en die van 7 groten, voor Lübeck en Mecklenburg, vertoonen het wapenschild der stad in het midden, het cijfer der waarde op iedere zijde en de woorden (boven) *Franco-Marke* en (beneden) *Fünf Grote* of *Sieben Grote*.

Het postzegel van 10 groten, waarvan de gravure uiterst keurig is, vertoont het wapenschild van Bremen in rondenvorm, verder de woorden *Bremen* en *Zehn Grote* en in de hoeken de waarde in cijfers.

Het postzegel van 5 silbergroschen eindelijk, voor de brieven, naar Engeland bestemd, vertoont het wapenschild in eene renaissance-lijst. Onder aan staat het woord *Bremen* en boven de waarde, uitgedrukt in Romeinsche en Arabische cijfers.

Eene enkele soort van enveloppes, met daarop geplaatst zegel, strekt voor de brief-frankering binnen de stad zelve. Zij houdt 83 bij 149 streep. Het postzegel, in den linker bovenhoek geplaatst, en met de hand in zwart daarop gedrukt, is 16

bij 19 streep groot en stelt het wapen der stad voor, met de woorden *Bremen, Stadt Postamt* en *Franco*. Deze enveloppe is verkrijgbaar voor 1 grot (ruim f 0,02 $\frac{1}{2}$).

XII.

HET GROOTHERTOGDOM MECKLENBURG-SCHWERIN.

(4 postzegels, 2 stempels; — 8 enveloppes, 1 stempel.)

De brief-frankering door middel van postzegels is in dit groothertogdom aangevangen den 1sten Julij 1856.

De brieven van en voor 't groothertogdom betalen, gefrankeerd en ongefrankeerd, hetzelfde port. Enkele brieven voor de Oostenrijksch-Duitsche portunie betalen, wanneer zij ongefrankeerd zijn, 1 grosche boven 't gewone port.

Het getal der in 1860 verzonden en ontvangen brieven beliep 3.102,770.

De toename is geweest, met vijf jaren tusschenruimte, in 1860, bij 1855 vergeleken, 14 percent, en in het driejarig tijdvak van 1848—1860, tegenover dat van 1855—1857, 7 percent.

1.830,000 brieven waren in 1860 gefrankeerd; derhalve 59 van de 100.

Daar de bevolking des lands in 1860 546,639 inwoners beliep, was het gemiddeld cijfer brieven voor elk ingezetenen nagenoeg 6.

De postzegels zijn vierkant; die van $\frac{1}{2}$ schilling houden 10 streep op elke zijde, die van 3 en 5

schillings 21 streep. Zij zijn gegraveerd en in kleuren gedrukt op wit papier. Het kleinste postzegel vertoont, behalve den naam des lands, het woord *Freimarke*, de waarde en de wapenfiguur des groot-hertogdoms, terwijl het grootte deze wapenfiguur doet zien in een door eene koninklijke kroon gedekt schild.

No. 28.

No. 29.

No. 30.

- $\frac{1}{4}$ schilling (ruim f 0.09) bleek vermiljoen-rood (N. 28).
 1 " (" " 0.37) idem (4 zegels en $\frac{1}{4}$ schill.
 3 " (" " 1.11) donker geel.
 5 " (" " 1.85) blaauw (N. 29).

Het postamt geeft enveloppes van tweelei grootte uit, van 81 bij 147 en van 116 bij 119 streep, vertoonende in den regter bovenhoek een wit schild op gekleurden grond. Het schild stelt het groot-hertogelijke, door eene koninklijke kroon gedekte wapen voor, rondom hetwelk wordt gelezen in de eerste plaats: *Grossh. Mecklenb. Schwerin* en in de tweede het bedrag van 't port. Een cijfer aan den voet duidt evenzeer de waarde aan

Op de keerzijde der enveloppe, ter regterzijde,

staan twee regels evenwijdig van elkander, gevormd uit de zes of zeven maal herhaalde woorden *Post-convert* en *Schilling*, met rooden inkt afgedrukt.

De postzegels op de voorzijde der enveloppe zijn van de volgende kleuren:

1	schilling (<i>f</i> 0.37)	vermiljoenrood.
1½	" (" 0.55½)	groen (N. 30).
3	" (" 1.11)	geel.
5	" (" 1.85)	donkerblauw.

Postzegels en enveloppes worden vervaardigd op de koninklijke drukkerij te Berlijn voor de postadministratie des groothertogdoms.

XIII.

HET KONINGRIJK HANNOVER.

(25 postzegels, 6 stempels. — 12 enveloppes, 4 stempels.)

Het stelsel van brief-frankering door middel van postzegels is in werking in 't koninkrijk Hannover sinds den 1sten December 1850, krachtens de wet van den 9^{den} Augustus 1850.

Tot op dien tijd was het port geregeld naar den afstand. Toen echter werd een gelijkmatig port ingevoerd van 1 guten groschen, hetgene in 1858 werd veranderd in 1 silbergroschen voor een gefrankerden en in 1½ silbergroschen voor een ongefrankeerden brief. Verplichtend toch is de frankering nooit geweest dan alleen voor gedrukte stukken. Voor elk gedrukt blad betaalt men 3 pfennige per loth (15, ⁰²⁵ wigtje).

Het aantal brieven per jaar is omstreeks 7.500,000, dat is nagenoeg het dubbele van het cijfer, nu een tiental jaren geleden.

Drie vierden der brieven zijn gefrankeerd.

Daar de bevolking des koninkrijks omstreeks 1.900,000 beloopt, is het cijfer brieven voor ieder ingezeten 4.

Er zijn 5 verschillende soorten van postzegels.

De eerste wijst de waarde aan in cijfers binnen een schild, onder 't wapen des koninkrijks, terwijl deze waarde herhaald wordt in letters en cijfers op een gekronkeld lint om het schild, dat tevens de naam des rijks te lezen geeft. De zegels houden 22 bij 19 streep. Zij vormen een vierhoek, zijn gegraveerd en in zwart gedrukt op gekleurd papier.

No. 31.

No. 32.

$\frac{1}{30}$ thaler	—	1 silbergroschen (bijna f' 0,06)	{ 1 zalkleur. 2 wijarood. 3 rozekleur.
$\frac{1}{24}$ "		1 guten groschen (" " 0,07 $\frac{1}{2}$)	
$\frac{1}{15}$ "	—	2 silbergroschen (" " 0,12)	
$\frac{1}{10}$ "		3 " (" " 0,18)	blaauw. geel (N.31.)

Er zijn proeven van deze soort van :

$\frac{1}{30}$ thaler	—	zwart, op grijs papier.
1 guten groschen	—	" " wijnmoerkleurig papier.
$\frac{1}{40}$ thaler	—	" " groen papier.

Het postzegel van 1 guten groschen is de eerste en eenige soort die in December 1850 is uitgegeven. Het was bestemd ter frankering van brieven voor het binnenland.

De zegels van 1, 2 en 3 silbergroschen zijn in Augustus 1851 uitgegeven. Het papier dezer zegels vertoont eene eikenkroon in filigrain-gravure.

De tweede soort postzegel heeft de vorige vervangen in 1853 of 1854. De teekening en de grootte zijn dezelfde, maar het zegel is in zwart gedrukt op wit papier, waarover een net is gedrukt van gekleurde mazen.

De stempel zwart, de grond wit.

$\frac{1}{30}$ thal.	—	1 silbergroschen (bijna f 0,06)	rozerood net.
$\frac{1}{24}$ "	—	1 guten groschen (" " 0,07 $\frac{1}{2}$)	groen " (N.32.)
$\frac{1}{18}$ "	—	2 silbergroschen (" " 0,12)	blauw "
$\frac{1}{10}$ "	—	3 " " (" " 0,18)	zeemleergeel "

Deze zegels hebben gediend tot Mei 1859, uitgezonderd het postzegel van 1 guten groschen, dat vervallen is den 30sten Sept. 1858 (volgens de wet van den 28 Aug. 1858), toen het port voor binnenlandsche brieven werd verminderd van $\frac{1}{24}$ tot $\frac{1}{30}$ thaler, en nog alleen in silbergroschen en niet meer in guten groschen nageduid.

De derde postzegelsoort is vervaardigd in 1853. Het postzegel is vierhoekig en gegraveerd. Het houdt

22 bij 19 streep. De waarde is aangeduid in een ovaal schild (3 Pfennige), onder den gekroonden naam des rijks (*Hannover*), waarboven is gesteld in eene banderolle: *Een drittel Silbergroschen*.

Er zijn drie zegels van deze soort, allen van 3 pfennige (bijna f 0,18).

Het eerste, den 13^{den} April 1853 uitgegeven, is gedrukt in ligt roodbruin op wit papier. Het strekte eigenlijk alleen ter frankering onder kruisband.

Het tweede, dat het eerste vervangen heeft op het tijdstip toen de postzegels met gekleurd netwerk in 't licht kwamen, is gedrukt in 't roodbruin

No. 33.

No. 34.

en verschilt van 't voorgaande niet dan door een netwerk over den witten grond, aanvankelijk grijsachtig groen of groenachtig, later donkergroen en groenachtig zwart.

Het derde dagteekent van 1859: het netwerk is weggelaten, en de druk in rozerood, die menigmaal naar 't lila overhelt. Dit postzegel is nog altoos in de wandeling voor gedrukte stukken

oeder kruisband en voor brieven van en voor de stad (Nr. 33.)

Het papier dezer zegels heeft een filigrain dat een eikenkroon vormt.

De postzegels waarvan men zich tegenwoordig bedient, vertoonen de beeldtenis van Koning George V. Die van 1, 2 en 3 groschen zijn uitgegeven in Mei 1859, en die van 10 groschen in Maart 1861. Zij vormen een vierhoek van 22 bij 19 streep, zijn gegraveerd en in kleuren gedrukt op wit papier. Het hoofd des konings is naar de linkerzijde gekeerd en geplaatst in een ronden, door parelen ingesloten' kring. De waarde staat aan de bovenzijde uitgedrukt, terwijl beneden de naam des rijks wordt gelezen.

1	silbergroschen (bijna / 0,06)	rozerood. (N. 34.)
2	" (" " 0,12)	blauw.
3	" (" " 0,18)	geel.
10	" (" " 0,59 ^{1/2})	groen.

Men heeft sinds November 1861 aan de postzegels van 1 en 2 groschen de tinten van rozerood en blauw gegeven die door Pruisen zijn aangenomen, en aan 't postzegel van 3 groschen eene lichte rozetkleur of blauw-bruin.

Eene vijfde zegelsoort is aangenomen den 1 April 1860. Het zegel heeft eene waarde van $\frac{1}{2}$ silbergroschen (bijna / 0,03) en vertoont een gekroonden posthoorn, staande onder het woord *Hannover* en boven $\frac{1}{2}$ Groschen. Het is vierhoekig van vorm, metende 22 bij 19 streep, gegraveerd en in zwart

gedrukt op wit papier. Het strekt ter aanvulling van die postzegels welke eene waarde van één of meer groschen hebben, om ook het bedrag van $1\frac{1}{2}$ groschen enz. te kunnen voldoen. (N. 35.)

Gestempelde enveloppes zijn uitgegeven sinds 15 April 1857. Op 100 gefrankeerde brieven zijn 38 in zoodanige enveloppes.

De oudste enveloppes houden 148 bij 115 streep. Het postzegel staat in den linker bovenhoek; het is ovaal, en houdt in doorsnede perpendiculaar 29 en horizontaal 26 streep. Het hoofd des konings, met het gelaat links gewend, is daarop geplaatst, terwijl in den gewerkten witten rand, het cijfer der waarde, deze waarde in letters en 't woord *Hannover* worden gelezen.

1	guten groschen	(bijna f 0.07 $\frac{1}{2}$)	groen.
1	silbergroschen	(" " 0.06)	licht rozerood.
2	"	(" " 0.12)	blauw.
3	"	(" " 0.18)	geel.

No. 35.

No. 36.

De jongere enveloppes, die van 1860 of 1861 dagteekenen, hebben bij 147 streep lengte 84

streep breedte. Het zegel staat in den regter bovenhoek en is gelijk aan het voorgaande, met uitzondering dat het cijfer der waarde tweemaal is herhaald. Men ziet het namelijk in de beide zijden van den rand, juist in het midden, terwijl het in 't vorige geheel beneden had gestaan.

1	silbergroschen (bijna <i>f</i> 0.06)	helder rozerood.
2	" (" " 0.12)	blauw (N. 36.)
3	" (" " 0.18)	geel.

No. 37.

No. 38.

Men is begonnen, op het einde van 1861 deze lautste enveloppes te vervangen door nieuwen, die aan de voorgaanden in formaat gelijk zijn. Het zegel is er op gedrukt, doch in plaats van in den linker bovenhoek ter regterzijde gesteld. Ook zijn de kleuren gewijzigd overeenkomstig die der postzegels in Pruisen.

1	silbergroschen (bijna <i>f</i> 0.06)	rozerood.
2	" (" " 0.12)	blauw.
3	" (" " 0.18)	helder roetkleurig.

Er zijn uitgegeven in December 1858 enveloppes van zeemleerleurig papier, houdende 84 bij 147 streep, tegen den prijs van $\frac{1}{2}$ silbergroschen

(bijna f 0.03), ten dienste der brief-frankering voor de stad Hannover en hare omstreken. Het zegel is rond met 22 streep middellijn; het staat in den linker bovenhoek en vertoont onder het woord *Bestellgeld-frei* twee figuren: een klaverblad en een posthoorn. De donkere partijen van het zegel vormen eenen donkergroenen grond (N. 37.)

Deze enveloppe is later vervangen door eene andere van dezelfde waarde, grootte en kleur, en met een zegel, eveneens van dezelfde kleur en grootte als het op de voorgaande geplaatste zegel. In plaats nogtans van 't klaverblad en den hoorn vertoont het 't Saksische ros. Op de keerzijde staan twee regels druk, in groene kleur, vermeldende den prijs der enveloppe en de omschrijving van het gebied waar zij koers heeft.

Alle Hannoversche postzegels en enveloppes worden door particuliere industrie onder het toezigt en voor rekening van den staat vervaardigd.

Stoomdrukkerij Gebr. van Es.
